

Univers Pedagogic

*pro*Nr. 28 (535)
14 iulie 2016Săptămânal al Ministerului Educației al Republicii Moldova
și al Institutului de Științe ale Educației

Cea mai bună Educație pentru Europa

Luni, 11 iulie 2016, Fundația Friedrich Naumann în parteneriat cu Ministerul Educației a organizat Conferința Internațională „Cea mai bună Educație pentru Europa”, eveniment care a reunit peste 120 de participanți, inclusiv 30 experți din Germania, Cehia, Lituania, România, Estonia, Turcia, Ungaria, Bulgaria, Armenia și alte state. Conferința a fost organizată cu scopul de a aborda principalele probleme ale sistemului educațional din statele Europei de Sud-Est, de a identifica soluții la ele, facilita schimbul de experiență și preluarea bunelor practici internaționale.

În deschiderea evenimentului, ministrul Educației Corina Fusu a declarat că mizează foarte mult pe consultarea specialiștilor din domeniu, a oamenilor cu viziuni noi și performanțe: „Ne-am întrunit aici mai mulți actori, inclusiv autorități publice și reprezentanți ai societății civile, deoarece problemele din învățământ vizează nu doar școala, grădinița sau Ministerul Educației, ci necesită o abordare complexă cu implicarea tuturor: de la părinți, comunitate locală, factori de decizie din teritoriu, până la agenți economici, instituții descentralizate, ministere ș.a.

Copil-Părinte-Profesor e un triunghi cheie, în baza căruia trebuie să lucrăm pentru reușită, iar educație de calitate înseamnă păstrarea tradițiilor naționale, dar și adaptarea la secolul în care trăim, înseamnă o combinație reușită dintre național și internațional pentru a oferi succes în viață copiilor noștri”.

La rândul său, dr. Rainer Adam,

Directorul Regional al Fundației Friedrich Naumann pentru Europa de Est și Sud-Est precizat că desfășurarea unei asemenea conferințe este o șansă pentru Moldova de a se dezvolta și a prelua noi practici internaționale: „Experți din domeniul educației din întreaga Europă ne vor demonstra cum poate arăta educația secolului XXI. O educație performantă ar putea transforma Moldova într-o țară prosperă unde cetățenii ei ar avea o șansă reală la bunăstare”.

Totodată, în cadrul conferinței au fost prezentate rezultatele Studiului sociologic „Percepții privind sistemul educațional”, realizat cu scopul de a concretiza direcțiile de modernizare a învățământului din Republica Moldova. În acest context, au fost chestionați elevi, cadre didactice, absolvenți, angajatori, iar evaluarea datelor a fost efectuată de doi experți, din Moldova și Estonia.

Conform datelor statistice și rezultatelor studiului sociologic, învățământul în ansamblu nu corespunde pe deplin nici așteptărilor absolvenților

instituțiilor de învățământ, nici necesităților pieței muncii. Lipsa cadrelor didactice și manageriale calificate, a bazei tehnico-materiale adecvate, neimplicarea părinților în viața școlii și disproporționalitatea rețelei de instituții de învățământ sunt unele dintre cele mai principale probleme ale sistemului de învățământ din Moldova identificate de prezentul studiu. Consolidarea rețelei de instituții de învățământ general, extinderea autonomiei și responsabilizarea managerilor școlari ai instituțiilor de învățământ, implementarea mecanismelor de finanțare pe bază de performanță, modernizarea curriculumului, instituționalizarea evaluărilor externe, reconceptualizarea formării inițiale și continue a cadrelor didactice și manageriale, îmbunătățirea statisticii educației sunt câteva recomandări propuse de experți.

Referindu-se la rezultatele studiului, Daniel Kaddik, Directorul Oficiului FNF pentru Europa de Sud-Est, a declarat că acesta este cel mai amplu studiu efectuat până în prezent în

Republica Moldova referitor la acest subiect. „Ne-am concentrat asupra realităților existente, prezentând cel mai vast studiu realizat pe domeniul învățământului. Aflăm de aici printre altele că sunt multe probleme ce trebuie soluționate, una dintre acestea fiind corupția”, a menționat sursa citată.

Ministrul Educației Corina Fusu a precizat că rezultatele studiului și recomandările făcute în cadrul conferinței vor servi drept puncte de reper pentru activitățile ulterioare din domeniul educației. „Obiectivele care stau în fața învățământului din Republica Moldova nu sunt deloc ușoare. Ministerul își asumă aceste sarcini și se implică pe deplin în realizarea lor, înțelegând că de noi toți, de profesori, elevi, părinți, de societatea întreagă, depinde cum vom reuși să depășim obstacolele din calea noastră spre schimbare. Vă asigur că Ministerul Educației va merge, în continuare, pe calea modernizării și vă rog să vă alăturați și dvs. acestui demers”, a conchis ministrul.

La reuniune au luat parte 30 de experți de peste hotare, conducători ai instituțiilor de învățământ preșcolar, manageri ai gimnaziilor și liceelor, rectori universitari, șefi ai direcțiilor raionale de specialitate în domeniul învățământului, directorii centrelor de excelență, reprezentanți ai corpului diplomatic acreditat în Republica Moldova, principalii donatori externi. Totodată, pe parcursul a două zile, va avea loc un workshop specializat, în cadrul căruia vor fi prezentate studii de caz și practici europene în domeniul învățământului, vor fi examinate posibilitățile de modernizare a educației în Republica Moldova. Atelierul de lucru va fi condus de către experți internaționali.

Cor. UP

Experți internaționali vor elabora o nouă formulă de salarizare a profesorilor și managerilor școlari

Noua formulă de salarizare a profesorilor și managerilor instituțiilor de învățământ va fi elaborată de către experți internaționali. Pe 8 iulie 2016, Ministrul Educației, Corina Fusu, a avut o întrevvedere cu experții companiei „Civitta” din Lituania, organizație selectată în urma unui concurs pentru a oferi asistență Ministerului Educației Republicii Moldova la elaborarea unei noi formule de salarizare a cadrelor didactice și manageriale din învățământul general.

În cadrul întrunirii, Corina Fusu a vorbit despre acțiunile întreprinse de Ministerul Educației în vederea reformării învățământului în Moldova, în special privind optimizarea infras-

structurii școlare, formarea inițială și continuă a cadrelor didactice, perfecționarea bazei normative în domeniu. „Totuși, problema salarizării este una dintre cele mai mari, deoarece influ-

ențează nemijlocit calitatea instruirii. La momentul actual pedagogii nu sunt motivați să rămână în sistemul educațional, iar tinerii specialiști preferă alte profesii decât cea de învățător. Ca urmare, multe instituții de învățământ se confruntă cu lipsa cadrelor didactice, îndeosebi la disciplinele reale. Salariul mic este și unul dintre factorii care favorizează tentativele de corupție. Elaborarea unei noi formule de salarizare, bazată pe aprecierea performanțelor, atragerea specialiștilor în domeniul educațional și motivarea lor este un

(Continuare în pag. 2)

ULTIMA ORĂ

De la 18 iulie începe admiterea în școli profesionale și colegii

Un Ordin cu privire la aprobarea termenelor de depunere a dosarelor pentru concursul de admitere în instituțiile de învățământ profesional tehnic secundar pentru anul de învățământ 2016-2017 a fost semnat de Ministrul Educației, joi 7 iulie.

Potrivit acestuia, concursul de admitere la programe de formare profesională tehnică postsecundară în colegii și centre de excelență se va desfășura în perioada 18 iulie-5 august, iar anunțarea rezultatelor va avea loc până pe 8 august curent. Concursul repetat pentru locurile neacoperite se va desfășura în perioada 9-12 august, iar anunțarea rezultatelor va avea loc până pe 15 august.

În cazul programelor de formare profesională tehnică secundară în școli profesionale concursul de admitere se va desfășura în perioada 18 iulie-12 august, cu anunțarea rezultatelor până pe 15 august. Concursul repetat pentru locurile neacoperite va avea loc între 16-25 august, iar anunțarea rezultatelor se va face până pe 26 august.

La concursul de admitere în învățământul profesional tehnic (colegii, centre de excelență și școli profesionale) sunt invitați să participe absolvenții de gimnaziu, cu Certificat de studii gimnaziale; absolvenții de liceu, cu Diplomă de Bacalaureat; absolvenții școlii medii generale, cu Atestat de studii; absolvenții cu Certificat de studii liceale sau echivalente ale acestora.

De menționat că pentru anul de studiu 2016-2017 se oferă 9616 de locuri în colegii/centre de excelență la 89 de specialități și 9600 de locuri în școli profesionale la 80 de meserii. Ministerul Educației a promovat meserii și specialități noi în diferite domenii pentru a apropia oferta educațională de necesitățile pieței muncii.

Ordinul cu privire la aprobarea termenelor de depunere a dosarelor pentru concursul de admitere în instituțiile de învățământ profesional tehnic în sesiunea 2016 și Regulamentele de desfășurare și organizare a admiterii sunt disponibile pe site-ul Ministerului Educației: <http://edu.gov.md/ro/content/admiterea-1>.

Următorul număr al săptămânalului „Univers Pedagogic Pro” va apărea joi, 25 august 2016. Și ziarele au vacanță!

Examenul maturității l-au promovat OPT din ZECE liceeni

Circa 80 la sută din numărul absolvenților treptei liceale, au promovat bacalaureatul. Media examenului de bacalaureat al elevilor clasei a XII-a din licee este de 6,82, față de 6,75 – în 2015 și 6,73 – în 2014.

„Cu certitudine, în anul curent, evaluarea candidaților la BAC a fost mai obiectivă. Sesiunea de examinare nu mai trezește frică elevilor care au muncit și nu este un teren propice pentru fraude, ci un procedeu de apreciere a cunoștințelor. Societatea are nevoie de specialiști bine pregătiți. Diploma trebuie să fie un indicator al competențelor deținătorului, nu un document formal. În această ordine de idei, Ministerul Educației desfășoară deja evaluarea națională a tuturor elevilor claselor a IV-a și a IX-a, conform criteriilor internaționale de evaluare, fapt ce permite monitorizarea calității instruirii la toate ciclurile. Beneficiile acestei monitorizări sunt evidente și confirmă că acțiunile întreprinse de către Ministerul Educației, în vederea modernizării învățământului sunt eficiente. Rezultatele arată că 8 din

10 elevi ai clasei a XII-a de la licee au promovat examenul de bacalaureat. Acest indice este îmbucurător. Or, anume absolvenții liceelor sunt categoria de candidați, pentru care promovarea bacalaureatului semnifică finalitatea unei etape de studii”, a declarat ministrul Educației, Corina Fusu, în cadrul unei conferințe de presă care a avut loc săptămâna trecută.

În anul curent, rata de promovare a bacalaureatului în rândul absolvenților claselor a XII-a de liceu este mai mare cu circa 23% comparativ cu rata de promovare pe tot contingentul de candidați și cu 37 la sută mai mare, comparativ cu rata de promovare în rândul candidaților de la instituțiile de învățământ profesional tehnic postsecundar. La sesiunea de bază, 209 candidați au obținut o medie mai mare sau egală cu 9, față de 182 de

candidați - în 2015. Peste 500 de candidați, adică de 2 ori mai mulți decât anul trecut, au obținut cel puțin o notă de 10, din oficiu, ce a fost acordată în baza certificatelor de cunoaștere a unei limbi străine, recunoscute internațional, sau în baza rezultatelor de la olimpiade. Media examenului de bacalaureat a absolvenților de liceu, promoția curentă, este de 6,82, față de

6,75 – anul trecut. Pe parcursul ultimilor trei ani, rata de promovare, dar și media notelor tuturor candidaților din licee sunt în creștere.

„Deși creșterea pare să nu fie una spectaculoasă, totuși este o evoluție constantă, ce relevă că elevii au o atitudine mai responsabilă față de însușirea programei liceale, iar calitatea instruirii în învățământul general crește”, a

spus ministrul Educației. Domnia sa a apreciat pozitiv acțiunile întreprinse de către reprezentanții majorității centrelor de BAC, îndeosebi ai Agenției Naționale pentru Curriculum și Evaluare (ANCE).

Referindu-se la încălcările depistate la unele centre de bacalaureat, Corina Fusu a dat asigurări că persoanele care nu au respectat legislația vor fi sancționate. Nu va fi tolerată fraudă sub nici o formă.

Conform declarațiilor lui Anatol Topală, director al ANCE, în actuala sesiune de bază a examenului de BAC au fost depuse 14095 de contestații, ceea ce constituie 19,55% din numărul total de teste scrise în sesiunea de examen 2016. În puncte procentuale, numărul de contestații depuse este similar cu cel din sesiunea anului trecut. După examinarea contestațiilor, rata de promovare a examenului a crescut cu 0,85 puncte procentuale și constituie 54,8%. În total, au fost modificate notele în cazul a 1939 de teste sau 13,76% din numărul lucrărilor contestate (cu 2 puncte procentuale mai puțin față de 2015). În majoritatea cazurilor nota a fost mărită cu un punct. Numărul testelor pentru care a fost modificată nota, în rezultatul procedurii de contestații, este mai mic decât cel din sesiunea 2015 și constituie 2,69% din numărul total de teste scrise în sesiunea curentă. De remarcat faptul că din numărul total de 21520 de candidați înscriși în 2016 la examenul de bacalaureat, circa 25% sunt reanșieri din sesiunile anterioare, iar 16 la sută sunt candidați din colegii.

Răspunzând la întrebările reprezentanților mass-media, ministrul Educației, Corina Fusu, a menționat că în cadrul actualei sesiuni de examinare a absolvenților la treapta gimnazială au fost înregistrate tentative ale unor profesori de a-și „ajuta” discipolii. În scopul combaterii acestei fraude se întreprind acțiuni concrete pentru a responsabiliza profesorii și elevii prin instalarea camerelor de luat vederi, deși procurarea acestui utilaj necesită sume mari de bani.

Anatol RAILEANU

Ministrul Educației Corina Fusu a avut o întrevvedere recentă cu Maia Bănărescu, Avocatul Poporului (Ombudsman) pentru Drepturile Copilului în cadrul căreia au fost discutate mai multe subiecte legate de asigurarea și respectarea drepturilor și libertăților copilului din Republica Moldova. La fel au fost punctate direcțiile principale de colaborare în scopul desfășurării unor activități comune de promovare a drepturilor copiilor.

Avocatul Poporului și-a exprimat opinia cu privire la situația în domeniul respectării drepturilor copilului, problemele cele mai sensibile care necesită soluționare stringentă și a vorbit despre direcțiile prioritare ale activității sale la început de mandat.

În context, Corina Fusu a menționat: „Considerăm pozitiv faptul că postul de Ombudsman este funcțional și manifestați interes deosebit față de respectarea drepturilor și libertăților copiilor, viitorul societății de mâine. Sper că împreună vom reuși să identificăm subiecte importante pentru o colaborare eficientă în interesul suprem al copilului”.

La rândul său, Maia Bănărescu a mulțumit reprezentanților Ministerului Educației pentru receptivitatea cu care reacționează la propunerile Ombudsmanului, precizând că în ultimul an situația din domeniu s-a ameliorat. „Mă bucură faptul că ministerul a ținut cont de recomandările noastre cu privire la accesul copiilor cu nevoi speciale la educație și a implementat Metodologia de aplicare a procedurii de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ preuniversitar în cazurile de abuz. Am remarcat și o îmbunătățire a calității alimentației copiilor în

Drepturile și libertățile copilului în vizorul Ombudsmanului

grădinițe, dar și a organizării odihnei de vară a copiilor din acest an”.

Totodată, Ombudsmanul s-a referit la unele probleme privind înmatricularea copiilor în clasa I, precum și la numărul de locuri disponibile în instituțiile de învățământ. În context, Valentin Crudu, șef Direcție Învățământ preuniversitar, a precizat că „...înscrierea elevilor în clasa I se face în baza cererilor părinților și locurilor disponibile, în instituția de învățământ solicitată. Copii pot fi înscriși în clasa I și din alte districte școlare ori alte localități decât cele din care provin aceștia, doar pe locurile rămase libere după înscrierea copiilor din districtul școlar stabilit pentru instituția de învățământ”.

În cadrul discuțiilor a fost efectuat un schimb de opinii privind situația copiilor rămași fără acte de identitate, accesul la educație a copiilor cu nevoi speciale, regulamentul de înscriere în clasele gimnaziale a V-a – a IX-a, prevederile Planului-cadru pentru anul de învățământ 2016-2017, modernizarea curricula și alte subiecte de actualitate din sistemul educațional.

La finalul întrevederii Corina Fusu a precizat că Ministerul Educației este deschis pentru colaborare și va susține orice inițiativă menită să asigure respectarea drepturilor și libertăților copilului, solicitând informarea permanentă a instituției pe care o conduce despre orice încălcare depistată, pentru a putea interveni și soluționa problema în timp util.

N.R. Reamintim că Maia Bănărescu a fost numită în funcția de Avocat al Poporului pentru Drepturile Copilului la 8 aprilie 2016 pentru un mandat de 7 ani.

Experți internaționali vor elabora o nouă formulă de salarizare a profesorilor și managerilor școlari

(Sfârșit. Început în pag. 2)

obiectiv primordial pentru Ministerul Educației”, a spus Corina Fusu.

Liderul de echipă al Companiei lituaniene „Civitta” Keštutis Jovaišas a menționat că organizația sa a oferit anterior o asistență similară Letoniei, Lituaniei, Rusiei și altor țări. „Statele din spațiul ex-sovietic se confruntă cu aceleași probleme, din cauza percepției rigide asupra conceptului de școală. Însă o școală modernă trebuie să se adapteze ușor schimbărilor și să răspundă necesităților societății. Tinerii de astăzi au tendința să devină cetățeni globali. Viața noastră devine foarte digitalizată, iar ideea de școală tradițională, între pereții

unui anumit edificiu, nu mai este actuală. Ținând cont de specificul țării, de cadrul legislativ, dar și de obiectivele pe care doriți să le atingeți, vă vom recomanda modele și practici internaționale care ar putea fi preluate și în Republica Moldova”, a menționat șeful echipei de experți.

Keštutis Jovaišas a prezentat un plan de lucru, potrivit căruia, până la sfârșitul anului curent, experții lituanieni vor elabora și vor propune Ministerului Educației noua formulă de salarizare a cadrelor didactice și manageriale. În acest context, va fi efectuată o analiză profundă a domeniului, vor avea loc vizite în școli, vor fi intervievați conducători și cadre didactice de

la diferite instituții de învățământ general.

De asemenea, Ministerul Educației va conlucra cu Ministerul Finanțelor și cu Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei pentru a identifica soluții privind modificarea cadrului legislativ pentru a permite salarizarea profesorilor și managerilor școlari conform noului model.

Reamintim că activitățile privind elaborarea formulei de salarizare a profesorilor și managerilor instituțiilor de învățământ general sunt desfășurate în cadrul Proiectului „Reforma învățământului în Moldova” (PRIM), implementat de Ministerul Educației, cu suportul financiar al Băncii Mondiale.

Comunicând în familie – educăm copii sociabili

Convorbiri psihologice
cu **Aglaida BOLBOCEANU**, dr. hab. în psihologie,
profesor cercetător, șef sector IȘE

Educația în familie solicită cunoașterea de către părinți, frați și surori a unor moduri și necesități comunicative în diferite perioade de dezvoltare a copiilor. Pentru a realiza interacțiuni calitative, care ar asigura dezvoltarea psihică normală a copilului și spori capacitatea lui în stabilirea contactelor eficiente cu semenii și adulții din jur este nevoie de o activitate complexă. Acest fapt cere în primul rând părinților să demonstreze, să aplice modele de comunicare eficientă nu numai în relațiile interpersonale cu propriii lor copii, ci comunicând și cu alte persoane sub ochii celor mici, deoarece ei învață mai mult prin imitare. Cu cât e mai mic copilul, cu atât formarea atitudinilor față de ceilalți și dezvoltarea abilităților comunicative depinde de stilul de comunicare în familie.

În psihologie sunt formulate importante reguli-principii pe care trebuie să se bazeze o comunicare eficientă a părinților cu copiii. Aici am enumera câteva dintre ele: Părinții trebuie să se străduie să susțină Eu-l pozitiv al copilului în toate situațiile; În cazul discutării unor situații, acțiuni, fapte ale copilului, este necesar de a se evita judecățile evaluative negative, de tipul: „Ești un neputincios...”, „Nu ești bun de nimic” sau „Ești leneșă” etc.; Părintele sau cel mai mare din familie trebuie să propună copilului cooperare în toate situațiile, sugerându-i posi-

bilități de soluționare independentă a problemelor întâlnite; Copilul nu trebuie înjosit nici prin acțiuni, nici prin cuvinte. Orice insultă poate lăsa o cicatrice adâncă în sufletul minorului sau adolescentului, greu tratabilă; Atât tatăl, cât și mama trebuie să excludă agresivitatea în comportament, vorbind deschis și cu bunăvoință despre sentimentele proprii, în special în comunicarea cu feciorul (fiica), respectându-le personalitatea în devenire; Părinții întotdeauna trebuie să asculte copilul cu maximă atenție, demonstrându-i că opinia lui contează, educându-i și consolidându-i autorespectul. Astfel copilul este învățat că este ascultat, apreciat și de asemenea trebuie să asculte și respecte pe alți interlocutori, fie ei adulți sau semeni de-ai lui.

Comunicarea nu este un lucru simplu. Fiecare subiect, persoană însușește în familie anumite modele, tehnici, mijloace de comunicare, ce nu coincid obligatoriu cu ceea ce a învățat celălalt de la părinții lui.

Crescând adolescentul este influențat de diferite grupuri sociale (prietenii, colegii de clasă, copiii vecinilor etc.), care la fel îi oferă experiență și pe care el o preia și o aplică în interacțiunea cu alți oameni. Există și unele diferențe de gen, între bărbați și femei, diferențe care se manifestă și în modul de a comunica. Spre exemplu,

fetele dezvoltă capacități lingvistice mai rapid decât băieții. Bărbații dau prioritate logicii în diverse situații, pe când femeile se bazează mai frecvent pe emoție, intuiție. Astfel, un bărbat poate argumenta pas cu pas o decizie elaborată (primită) într-o situație sau alta, pe când o femeie face acest lucru mai greu, deoarece ea a **simțit-o** mai mult decât a **gândit-o**.

Temperamentul la fel este un factor care influențează extrem de mult modul de comunicare al persoanei. Cunoșcând tipurile de temperament, încercăm să prognozăm cum se va manifesta fiecare tip în situații diferite de comunicare. În cazul dat propunem cititorilor Săptămânalului Univers Pedagogic pro să efectueze un experiment în propria familie, elaborând unele prognoze, apoi comparându-le cu tabelul care va fi propus mai târziu.

Se cere fiecărui dintre soți să exerseze, reieșind din propria experiență de comunicare, determinată atât de condițiile familiale, sociale, în care a crescut și s-a format, cât și de particularități psihofiziologice de gen și temperamentale. Este greu de presupus, că modurile de comunicare a celor doi, care au creat o familie, vor coincide. Și atunci, reieșind din aprecierea valorii dragostei, a iubirii, a rolului și predestinației familiei, importanța relațiilor parentale pentru propria fericire și a copiilor lor, fiecare

dintre ei va trebui să se întrebe, ce poate face pentru a putea comunica eficient unul cu celălalt.

De aceea important este să cunoaștem că modalitățile de comunicare pot fi revăzute și dezvoltate. Deși nu momentan, și nu ușor. Motivați de păstrarea și dezvoltarea sentimentului de iubire, înțelegând că intimitatea autentică este o importantă fațetă a vieții conjugale la care trebuie să se lucreze în permanență. Adică să păstreze focul din vatră.

Din punctul acesta de vedere e important să înțelegem corect propriile obiective: vrem să facem o familie de dragul acelor valori care le poate oferi doar o familie sau în prim plan se caută o modalitate de a satisface necesitățile de tipul *locuință, autoafirmare, exercitarea puterii* etc. Dacă răspunsul este prima variantă, atunci soții împreună cu ai lor copii vor forma o familie veritabilă unde se comunică ascultându-se și apreciindu-se reciproc - vor învăța a asculta și a-și vorbi, comunicând cu inima (Nancy L. Van Pelt).

Nu este niciodată târziu de a ne învăța să comunicăm eficient. Se poate începe chiar în acest moment. La început vă propunem să ne explorăm deprinderile de a asculta - cel mai important lucru pentru comunicarea eficientă, pentru că apoi să le dezvoltăm în caz de nevoie. Cititorilor

săptămânalului le punem la dispoziție un chestionar scurt, care-i poate ajuta în desăvârșirea capacităților de comunicare. Deci să încercăm.

La întrebările de mai jos, putem utiliza unul din cele 5 variante de răspuns: aproape totdeauna; de multe ori; uneori; rareori; aproape niciodată. Se alege răspunsul care convine mai mult.

1. Vă străduiți să întrerupeți conversația în cazul când tema sau interlocutorul nu Vă interesează?

2. Vă irită manierele interlocutorului?

3. O expresie nereușită a interlocutorului Vă poate provoca o reacție brutală sau tăioasă?

4. Evitați convorbirile cu oameni necunoscuți sau puțin cunoscuți?

5. Întrerupeți la jumătate de cuvânt omul cu care discutați?

6. Vă prefăceți că ascultați atent pe când Vă gândiți cu totul la altceva?

7. Vă schimbați comportarea, tonul, vocea, expresia feței în dependență de cine e interlocutorul dvs.?

8. Schimbați vorba, dacă interlocutorul a atins o temă neplăcută pentru dvs.?

9. Corecțați partenerul, dacă utilizează în vorbire vulgarisme sau pronunță greșit cuvintele?

Acordați-vă puncte pentru fiecare răspuns în conformitate cu scala: *aproape totdeauna* – 1 punct; *de multe ori* – 2 puncte; *uneori* – 3 puncte; *rareori* – 4 puncte; *aproape niciodată* – 5 puncte. Apoi adunați-le și aflați suma, care este și un indicator al aprecierilor/evaluării predispozițiilor dvs. de a asculta partenerul de comunicare, fie copilul, fie membrii maturi ai familiei sau prietenii.

În cadrul *Convorbirilor psihologice* viitoare vom discuta rezultatele obținute și vom vedea ce e de făcut, dacă vrem să avem o comunicare eficientă, dacă avem capacitatea de-a asculta interlocutorul și... să fim auziți. Comunicare plăcută!

Drept urmare a efortului depus de grupul de lucru, din a cărui componență au făcut parte experți naționali și internaționali relevanți, pe parcursul anului 2015 și a primei jumătăți a lui 2016, în strânsă colaborare cu Ministerul Educației din Republica Moldova, a fost elaborat și supus debaterii publice proiectul *Programului național pentru dezvoltarea resurselor umane în învățământul general din Republica Moldova 2016-2020*.

Întrucât după elaborarea și debaterii publice acest document nu a fost încă aprobat, echipa Centrului Educațional PRO DIDACTICA, cu sprijinul financiar al Fundațiilor pentru o Societate Deschisă, oferit prin intermediul Fundației Soros-Moldova, a implementat proiectul *Dezvoltarea resurselor umane în educație: de la idei strategice la acțiuni durabile*, în perioada februarie-iunie 2016, desfășurând o amplă campanie de *advocacy* atât pentru a cataliza procesul de implementare a documentului, cât și pentru includerea acestui subiect de importanță vitală pe agenda factorilor de decizie. Schimbul de opinii, dezbaterile și recomandările participanților la activitățile regionale din proiect, a mesei rotunde, emisiunile Radio și TV au constituit un argument forte în favoarea aprobării/implementării acțiunilor Programului.

APEL ÎN SPRIJINUL APROBĂRII ȘI IMPLEMENTĂRII PROGRAMULUI NAȚIONAL PENTRU DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL GENERAL DIN REPUBLICA MOLDOVA 2016-2020 (PROIECT)

La 24 iunie curent, Centrul Educațional PRO DIDACTICA, în parteneriat cu Ministerul Educației, a organizat Conferința națională *Dezvoltarea resurselor umane în educație: de la idei strategice la acțiuni durabile*, care s-a axat pe abordarea unor subiecte ce țin de atragerea, pregătirea și menținerea cadrelor didactice performante în sistem. Participanții la acest eveniment: analiști politici, jurnaliști, reprezentanți ai societății civile, cadre didactice și manageriale, elevi, reprezentanți ai Direcțiilor de Învățământ, experți în politici educaționale din Moldova și România, au venit cu un apel și cu un set de recomandări adresate factorilor de decizie, comunității educaționale și tuturor celor interesați de implementarea **eficientă** a reformelor în domeniul educației, îndemnând întreaga societate să contribuie la aprobarea și transpunerea în viață a *Programului național pentru dezvoltarea resurselor umane în învățământul general din Republica Moldova 2016-2020*.

În opinia participanților la Conferință, aprobarea și implementarea

cât mai grabnică a acestui *Program* va contribui eminamente la anticiparea și soluționarea multor din problemele ce țin de resursele umane din învățământul general (statutul social scăzut al cadrelor didactice, fluctuația și deficitul de personal didactic, nemulțumirile generate de salarizare și condițiile de muncă etc.), va motiva toți subiecții care muncesc în domeniul **educației** spre o activitate eficientă reprezentată printr-o stare de bine în colectivitatea de elevi și profesori/învățători, printr-un mediu educațional atractiv soldate cu reușita copiilor, în ansamblu.

Printre recomandările participanților evidențiem următoarele:

Continuarea efortului de promovare a Proiectului *Programului național pentru dezvoltarea resurselor umane în învățământul general* (în continuare Program), până la și după aprobarea acestuia;

Sprijinirea/extinderea campaniei de sensibilizare a societății pentru promovarea prevederilor Proiectului la nivel de țară;

Organizarea de audieri publice cu implicarea a cât mai mulți *stakeholderi*, pentru a determina direcția de dezvoltare a educației, în general, și a resurselor umane, în special;

Consolidarea și extinderea de parteneriate în implementarea Programului în cadrul audierilor publice și a campaniei de promovare;

Discutarea pe larg a Proiectului Programului ca instrument flexibil, eșalonat în timp, axat pe două componente – aspectul conceptual și acoperirea financiară, care necesită un efort concertat al factorilor de decizie de la toate nivelurile;

Identificarea resurselor pentru estimarea costurilor necesare implementării Programului după aprobare;

Discutarea și promovarea Proiectului Programului prin implicarea reprezentanților agenților economici, care ar putea contribui la implementarea acestuia;

Realizarea de emisiuni Radio și TV pe subiecte privind pregătirea și statutul cadrelor didactice, pentru a facilita schimbarea atitudinii societății

față de reprezentanții acestei profesii etc.;

Motivarea participării Consiliului Național al Elevilor în promovarea Proiectului și în acțiunile de sporire a calității resurselor umane implicate în procesul educațional;

Promovarea Proiectului Programului la nivelul autorităților publice locale, prin activități de advocacy, pentru eficientizarea procesului de dezvoltare a resurselor umane și responsabilizarea factorilor de decizie, a întregii societăți, fapt ce va conduce spre îmbunătățirea reală a calității educației, deziderat pe care ni-l dorim cu toții.

În numele participanților la Conferința națională *Dezvoltarea resurselor umane în educație: de la idei strategice la acțiuni durabile* semnază,

Rima BEZEDE,
președintele Centrului Educațional PRO DIDACTICA

...La zidirea Soarelui, se știe,
Cerul a muncit o veșnicie.../
așa își începe poezia Eminescu
marele și regretatul nostru poet
Grigore Vieru. Aceste versuri,
cu o mare veridicitate, se pot
atribui și Universității de Stat
„Alec Russo” din Bălți. Un mare
Centru de cercetare și inovare,
de educație și cultură, care a
fost zămislit, zidit și dezvoltat,
etapă cu etapă, pe parcursul a
peste șapte decenii de generații
valoroase de cadre profesionale
și de cercetători, dar și prin
aportul celor peste 55 de mii de
specialiști calificați lansați pe
piața muncii. Absolvenți bălțeni
întâlnești în orice instituție,
în orice organizație, deoarece
ei activează cu succes în toate
domeniile economiei naționale.
Însă fiind preponderent cadre
didactice, învățătorii și profesorii
școlii aici și astăzi aduc
plusvaloare școlii naționale.

Ca și întregul nostru sistem de învățământ, Universitatea bălțeană își continuă cu încredere făgașul în cel de-al optulea deceniu. Ea își exercită din plin menirea și datoria, răspunzând astfel dezideratelor sec. XXI – promovează cu fermitate calitatea și modernitatea în toate sferele activității universitare. Aici se dă importanță competenței cadrului didactic universitar, evoluării și perfecționării funcției acestuia, rolului lui în asigurarea unui învățământ de un înalt nivel instructiv și formativ, chiar am spune la standarde europene.

Iată ce a relatat într-un scurt interviu pentru Săptămânalul „Univers Pedagogic pro” rectorul universității, doctor habilitat, profesor universitar Ion Gagim.

– Stimate dle rector, Ion GAGIM, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți este tot mai mult căutată astăzi de acei absolvenți ai liceelor și colegiilor care vor să facă în viață o carieră profesională de succes. Pe ce se bazează popularitatea instituției la timona căreia sunteți?

– Pe un nume, pe o imagine bine creionată se bazează popularitatea instituției noastre. Însă acestea au la bază bunele tradiții care sunt respectate și urmate întocmai de-a lungul celor șapte decenii de activitate. Apoi cercetarea și inovația la noi stă în capul mesei. Fără căutare, fără descoperire, fără invenție proprie - fie ea și mică, simplistă, la prima vedere – nu poate avea loc progres și eficiență în procesul de formare profesională de calitate a tinerilor zilelor noastre. Știindu-i curioși și ingenioși din fire, cu inițiativă și interesați de tot ce-i nou, împreună cu profesorii noștri îi motivăm să-și păstreze în continuare entuziasmul, să-și valorifice potențialul din primele ore de curs.

Îi oferim studentului bălțean întregul suport didactic, științific și logistic, precum și toate condițiile pentru a evolua. La dispoziția lui este întregul Campus Universitar,

Profesor Ion GAGIM: „Cultivarea gândirii inovatoare începe din primele zile ale studenției”

un cartier compact și bine protejat în cadrul municipiului, care constă din: opt blocuri de studii cu cca. 400 săli de curs, laboratoare științifice și didactice, departamente și secții, o bibliotecă științifică modernă, centre de studiere a limbilor și culturii diverselor state ale lumii: România, SUA, Marea Britanie, Franța, Polonia, Georgia, China, Rusia ș.a.; trei săli de sport, trei săli pentru activități culturale, cinci cămine, cantină.

Spre lucru independent îl conduce și planul de învățământ al instituției în care, pe lângă orele de curs, special sunt rezervate ore pentru seminare, elaborări referate, eseuri, lucrări de laborator, studii de cercetare, activități practice pe teren - toate fiind cuantificate în credite la fiecare disciplină. Munca de sine stătător este permanent încurajată, motivată prin oferirea diverselor teme curriculare pentru meditații, pentru a fi regândite, iar unele subiecte chiar consultate și argumentate științific, activitate efectuată sub îndrumarea profesorului-mentor.

– Un barometru al calității actului educațional dintr-o instituție de învățământ superior este și domeniul cercetării. Ce rol joacă inovația și creativitatea în activitatea educațională și didactică desfășurată la universitate?

– La Universitatea „Alec Russo” studentul este motivat să muncească de sine stătător, să consulte suplimentar surse științifice în Biblioteca universitară, să experimenteze în laboratoarele de profil ale instituției, să verifice și argumenteze propriile ipoteze în cadrul Incubatorului de inovare „Nord” etc. Această activitate fiind pentru el și prima inițiere în domeniul cercetării științifice și al inovării. Deoarece fără inovație astăzi e greu de a activa cu succes.

Modernizarea și tehnologizarea

curentă a procesului de predare-învățare-evaluare are impact pozitiv asupra formării și instruirii viitorilor specialiști. În acest context abilitățile digitale ale tinerilor, spiritul lor inventiv și critic sunt puse în valoare. Posedându-le bine, studentul are posibilitatea de a elabora un referat, un eseu și trimite integral sau o parte din el profesorului-mentor, care în mod individual, îl ajută, îl ghidează spre noi succese în activitatea academică. Avem multe cadre didactice care muncesc eficient cu studenții pe această dimensiune.

– Universitatea din Bălți întotdeauna a avut un corp profesoral de valoare...

– Așa este. În cadrul celor patru facultăți: de Litere, de Științe Reale, Economice și ale Mediului, de Științe ale Educației, Psihologie și Arte, de Drept și Științe Sociale activează peste 300 de cadre didactice de o înaltă ținută profesională printre care peste

100 de doctori și doctori habilitați, profesori și conferențieri universitari, cercetători științifici de valoare. Având stagiere academică în importante centre universitare din lume (cu o durată de la un semestru la un an), ei își valorifică potențialul intelectual în cadrul universității, instruind și formând specialiști la standarde europene pentru economia țării.

Faptul că recent Consiliul Național pentru Acreditare și Atestare a R. Moldova, la 28 iunie a.c., a acreditat Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți pe profilurile de cercetare: Fizica și tehnologia mediilor materiale; Teleologia curriculumului educațional; Filologia modernă în contextul dialogului cultural; Fenomene lingvistice și literare în/din perspectivă diacronică și sincronă; Dimensiunea sociojuridică a integrării europene a Republicii Moldova; Modele economice de dezvoltare durabilă a sectorului agroindustrial în care se regăsesc

domeniile: științe umaniste, științe ale naturii, științe inginerești și tehnologii, științe sociale și economice și profilurile de formare: fizică, chimie, matematică, jurisprudență, științe administrative, filologie, pedagogie, psihologie, asistență socială, istorie, muzică, economie, inginerie ș.a. este o apreciere a muncii profesorilor și cercetătorilor noștri, a aportului lor și a instituției noastre per ansamblu la dezvoltarea învățământului universitar și celui general, a științei și culturii noastre naționale.

În rezultatul acestei evaluări Uni-

versitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți a fost recomandată ca Organizație competitivă pe plan internațional (categoria B).

– Cred că această cooperare internațională nu se limitează doar la stagierea cadrelor profesionale...

– Evident că nu. Cooperarea internațională este una diversificată și complexă. Ea prevede participarea

profesorilor și a studenților noștri nu doar în stagieri interinstituționale, ci și în proiecte de cercetare-inovare internaționale susținute de Consiliul European, Agenția Universitară a Franconofoniei, de programele Uniunii Europene precum: Tempus, Erasmus+, Erasmus-Mundus, Jean Monnet, Youth in Action ș.a. Printre proiecte/granturi de cercetare internaționale am menționa Proiectul Internațional de mobilitate academică CEEPUS CI-II-BG-0613-02-1213 „Nanotechnologies, materials and new production technologies – University cooperation in research and implementation of joint programs in study by stimulate academic mobility”; Proiectul Introducing Problem Based Learning in Moldova: Toward Enhancing Students Competitiveness and Employability (PBLMD)/Introducerea învățării bazate pe probleme din Moldova: Spre consolidarea competitivității și șanselor de angajare ale studenților Program european ERASMUS+ ș.a.

La nivel instituțional și național am menționa că sunt implementate 10 proiecte de cercetare cu o durată de la doi la trei ani, printre care: Optimizarea procesului educației inclusive prin formarea continuă a cadrelor didactice din ciclul preșcolar și primar; Dirijarea formării competențelor profesionale în cadrul studiilor universitare, prin organizarea unui proces de instruire adaptivă; Managementul implementării praxiologice formativ-inovaționale în sistemul învățământului artistic național; Elaborarea unui sistem de prelucrare a textilelor cu structură neomogenă; Recuperarea și valorificarea istorică a memoriei victimelor regimului totalitar comunist din R.S.S. Moldovenească (1940-1941 și 1944-1953). Cercetări în localitățile din raioanele de nord ale Moldovei ș.a.

– Dle Rector, vă mulțumesc mult pentru cele relatate. Și pe final de interviu, ce doriți a le spune absolvenților de colegii și liceu, Promoția-2016?

– Cred că cele expuse anterior pot servi ca argument pentru tinerii din nordul republicii și nu numai de a veni la studii la Universitatea „Alec Russo” – instituție unde se pregătesc specialiști în corespundere cu standardele europene și cerințele pieței muncii. Sloganul activității noastre de instruire și formare profesională rămâne neschimbat: „Studentul este figura centrală în universitate!” Nu-mi rămâne decât să le spun: Sunteți bineveniți la Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, unde veți întâlni profesori buni și o comunitate studentă solidă și prietenoasă!

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași și Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți au semnat la 8 iulie 2016 un nou acord de colaborare pe o perioadă nedeterminată care prevede stabilirea noilor direcții de cooperare în domeniul didactic, cel al cercetării științifice și al relațiilor internaționale.

Prioritate educației fiecărui copil din Moldova!

Pe 7 iulie, a.c., AO LUMOS Foundation Moldova a organizat ședința de diseminare a rezultatelor și bunelor practici a implementării programului de formare în domeniul educației incluzive (EI). Agenda evenimentului a cuprins prezentarea rezultatelor programului de instruire a cadrelor didactice în domeniul EI, realizat în 20 de școli-pilot din 14 raioane, diseminarea bunelor practici în asistența copiilor cu cerințe educaționale speciale (CES) în instituțiile de învățământ general și organizarea a trei ateliere/master-class privind practicile de succes ale comisiilor multidisciplinare intrașcolare (CMI) în evaluarea dezvoltării copiilor, promovarea parteneriatului cadru didactic - cadru didactic de sprijin în asistența copiilor cu CES, în asistența psihologică a acestora, tehnologiilor de evaluare și asistență a copiilor cu CES. În context, mesaje de salut au adresat celor peste 80 de participanți reprezentanții Ministerului Educației, Centrului Republican de Asistență Psihopedagogică, Fondului de Investiții Sociale și AO LUMOS.

În debutul activității, Angela Cara, doctor în pedagogie, conf. univ., coordonator proiect, AO LUMOS, a prezentat rezultatele programului de instruire a cadrelor didactice din domeniul educației incluzive. Potrivit dumneai, instruirile în domeniul EI centrate pe copil s-au desfășurat în perioada 15 martie - 16 mai, a.c. și au vizat 300 de cadre didactice, preponderent personalul specializat din cadrul instituțiilor de învățământ general, printre ei: directori și directori adjuncți, președinți ai CMI, cadre didactice de sprijin, psihologi, logopezi - câte 15 cadre didactice din fiecare cele 20 de școli-pilot beneficiare din raioanele Glodeni, Drochia, Râșcani, Sângerei, Telenești, Ungheni, Nisporeni, Orhei, Ștefan Vodă, Hâncești, Leova, Cimișlia, Strășeni, UTAG, inclusiv specialiști din cadrul Serviciilor de Asistență Psihopedagogică și specialiști responsabili de implementarea educației incluzive din cadrul Organelor Locale de Specialitate în Domeniul Învățământului (OLSDI).

A fost accentuat faptul că în teritoriul a avut loc și instruirea a 21 de formatori naționali. Conform datelor prezentate în cadrul ședinței, structura Programului de formare a inclus activități practice și aplicative, individuale, în număr total de 40 de ore. Remarcabil a fost că, finalmente, de instruire au beneficiat peste 680 de persoane, dublu cât preconizasera inițiatorii de curs, relevanța acestui indicator vizând importanța formărilor, cât și actualitatea problemei.

Notabil este faptul că suportul de curs pentru formarea continuă a cadrelor didactice în domeniul educației incluzive centrate pe copil a fost aprobat prin dispoziția Ministerului Educației în februarie, anul 2016. Acest suport de curs, constituit din 8 module și organizat în trei volume, a fost elaborat în cadrul Proiectului „Integrarea copiilor cu dizabilități în școlile generale”, finanțat din grantul oferit Republicii Moldova de Guvernul Japoniei prin Fondul de Politici de Dezvoltare a Resurselor Umane, administrat de Banca Mondială, gestionat de Fondul de Investiții Sociale din Moldova și implementat de AO LUMOS în colaborare cu Ministerul Educației. În procesul implementării acestui proiect, LUMOS Moldova a oferit servicii de consultanță privind asistența tehnică în dezvoltarea modulelor de instruire a cadrelor didactice pentru a sprijini și învăța copiii cu dizabilități în școala generală.

Pe durata instruirilor, formabilii au conștientizat complexitatea problematicii elucidate în suporturile de curs distribuite tuturor participanților. Modulele de instruire a cadrelor didactice au vizat: Cadru conceptual și legislativ de dezvoltare a educației incluzive, managementul educației incluzive și dezvoltarea școlii incluzive, conștientizarea și acceptarea dizabilităților, evaluarea dezvoltării copilului, barierele în învățare și participare/particularitățile de dezvoltare a copiilor, abordarea individualizată și adaptările curriculare, tehnologiile didactice incluzive, evaluarea progresului de învățare al elevului și certificarea.

Echipa responsabilă de dezvoltarea modulelor de instruire și instruirea cadrelor didactice în școlile beneficiare ale proiectului a fost formată din doctori habilitați și doctori în pedagogie, sociologie, psihologie, experți în instruire și educația incluzivă, specialiști din cadrul Direcțiilor Generale Educație ș.a.

Utilitatea instruirilor a fost de mare folos, aici beneficiarii menționând: elaborarea Planului strategic de dezvoltare instituțională a unității școlare și a celui operațional; evaluarea inițială a dezvoltării copilului; acordarea asistenței copiilor cu CES; metode și strategii de lucru cu elevii într-o clasă incluzivă, elaborarea Planului educațional individualizat (PEI), abordarea individualizată și diferențiată a copilului în sala de clasă; metodele de evaluare a progresului școlar al elevilor cu CES ș.a. E de menționat că formarea la locul de muncă a cadrelor didactice s-a dovedit a fi o formă eficientă de organizare a instruirii adulților.

Finalitățile programului de formare în domeniul EI s-au cristalizat în înțelegerea de către beneficiari a caracteristicilor unei educații incluzive,

esența căreia constă în abordarea complexă a copilului cu CES, în utilizarea limbajului de specialitate, a metodelor de evaluare inițială și etapizată, dar și a evaluării și aprecierii colaborării cadrului didactic și a cadrului didactic de sprijin. Astfel, în proporție de 85 %, după cum a punctat raportoarea, organizarea acestor formări a fost calificată de către formabili ca fiind „foarte bună”.

Ședința a continuat cu sesiuni și activități în ateliere privind practicile de succes în asistența copiilor cu CES în instituțiile de învățământ general și master-classuri privind tehnologiile de evaluare a dezvoltării copilului, tehnologiile de asistență a copiilor cu CES și consilierea psihologică - ca

ponente, printre care sunt: asigurarea accesului fizic al copiilor cu dizabilități în spațiile unităților școlare, aici fiind vorba despre pantele de acces, balustrade și alte servicii; instruirea cadrelor didactice și elaborarea hărților sociale ale serviciilor educaționale, dar și alte componente, ale căror relevanță este accentuată anume prin implicarea pedagogilor. Or, fără ei acest proiect nu ar avea valoare și anume ei sunt în măsură să schimbe atitudinea populației față de integrarea copiilor cu dizabilități în școli.

Svetlana Marcenco, cadru didactic de sprijin, LT „Vasile Lupu”, Susleni, Orhei: „Programul instruirilor a fost pentru

mine o experiență nouă și necesară. Este un beneficiu comun, al întregului colectiv didactic, dar mai ales pentru noi, cadrele didactice de sprijin, care am avut mare nevoie să identificăm rolurile, să punctăm clar niște repere în activitatea profesională. Acum e mult mai clar cine și ce misiuni are în fața copilului, în funcție de dizabilitate. Din propria experiență pot să afirm că și copiii cu deficiențe de auz sau vorbire, și cei cu autism sau alte diagnoze, au nevoie să fie tratați diferențiat. Numai printr-o abordare complexă și individuală vom putea să ne bucurăm de progres, iar programul formărilor anume asta ne-a învățat: să evaluăm copilul chiar și prin gest, mimică, zâmbet, atitudine, aparențe, aici contând enorm exemplul propriu”.

Ludmila Vidrașcu, cadru didactic de sprijin, Gimnaziul „Grigore Vieru”, Iurceni, Nisporeni:

„Cu regret, societatea este atât de diversă, iar noi, cadrele didactice, trebuie să identificăm modalități de lucru cu elevi din orice tip de familie. În calitatea mea de psiholog, dar și de cadru didactic de sprijin, am întâlnit copii cu diverse dizabilități, inclusiv cu paralizie cerebrală infantilă, deficiențe locomotorii și altele, destul de severe. E adevărat că ei se integrează mult mai greu în procesul educațional. Beneficiază și de instruire la domiciliu în cooperare cu părinții. Deși educația incluzivă este parte a politicilor educaționale naționale, încă parcurgem etapă cu etapă un traseu deloc ușor, însă vreau să cred că așteptările noastre pot fi îndreptățite. Am beneficiat de instruirea respectivă, m-am documentat plener la toate modulele, chiar am simțit nevoia să mă informez la acest capitol. Și părinții, să știți, au nevoie de suportul nostru în lucrul cu copiii lor, iar acum chiar pot să vorbesc despre impactul implicării cadrului didactic de sprijin în acest proces dificil. Copiii devin mai deschiși, mai încrezători, se simt

importanți și motivați. Aici este relevantă activitatea centrelor de resurse din cadrul instituțiilor școlare, prin aportul cărora copiii cu CES ajung să coopereze activ cu semenii lor. Așa creăm parteneriate, da, nu este simplu deloc, însă ne dorim implicare, colaborare, ceea ce necesită mult efort”.

Tatiana Lungu, formator, psiholog, CRAP: „Este deja îmbucurător pentru noi că atâtea cadre didactice au participat la aceste stagii profesionale. Seminarele desfășurate în cadrul instruirilor au fost structurate pornind de la necesitățile cadrelor didactice vizând legislația în vigoare, alte documente normative la nivel național, practici de succes privind educația incluzivă, managementul și atribuțiile directe ale unui cadru didactic de sprijin în procesul incluziunii. Într-adevăr, formările au derulat la cel mai înalt nivel, cu experți și formatori calificați. În cadrul atelierului de azi ne-am propus să evidențiem practici de succes ale activității CMI și am fost surprinsă de prestația președinților CMI. Au relatat din experiențele lor, au fost activi și au împărtășit din bune practici colegilor lor, determinând impactul activităților de formare asupra activității CMI și au menționat că au devenit mai competenți în acordarea asistenței psihologice și în sprijinirea unui copil cu CES în strategiile educaționale la clasă. Or, anume asta ne-am propus noi. Am avut parte de o experiență inedită astăzi”.

Mariana Ceban, director adjunct, LT Cuhnești, Glodeni, președinte CMI: „Chiar dacă ni se părea că deja cunoaștem multe și

am acumulat suficientă experiență privind educația incluzivă, în cadrul seminarelor la care participasem anterior, astăzi am constatat că informațiile diseminate îmi sunt de real folos. Am identificat probleme și totodată am găsit soluții pentru valorificarea în continuare a anumitor aspecte specifice din activitatea noastră, și anume prin plasarea tuturor accentelor pe copil, pe evaluarea corectă a copiilor cu CES. Suntem foarte recunoscători pentru acest schimb de bune practici”.

Drept urmare, acest maraton al promovării educației incluzive a implicat atât reprezentanți ai mediului academic, cât și practicieni, acordându-se spațiu maxim pentru implementarea politicilor educaționale actuale în domeniul EI, iar astăzi putem vorbi despre impactul instruirilor, despre realizări și chiar putem aprecia bunele practici, valorizându-le și diseminându-le la nivel național.

**Pentru conformitate:
Natalia PÎSLARU**

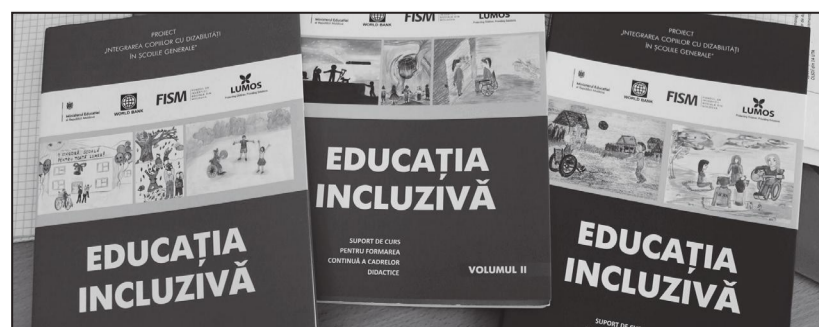
formă de suport pentru copii cu CES și părinții lor.

În cadrul discuțiilor finale și activităților de evaluare, participanții au reiterat importanța implementării programului de formare în domeniul EI, menționând că proiectul „Integrarea copiilor cu dizabilități în școlile generale” are scopul de a demonstra, prin activități de pilotare, că autoritățile publice locale pot implementa cu succes politicile naționale, care promovează incluziunea copiilor cu dizabilități în școlile generale.

De punctat este că, în opinia beneficiarilor de proiect intervievați, asemenea proiecte au menirea de a îmbunătăți mediul de învățare pentru copiii cu dizabilități și cei cu cerințe educaționale speciale, sporirea participării copiilor cu dizabilități de vârstă școlară la procesul educațional, instruirea cadrelor didactice și a părinților, reducerea ponderii persoanelor care consideră că copiii cu dizabilități nu trebuie să învețe în școli generale sau grădinițe.

D o m n i c a Gînu, doctor în psihologie, conf. univ., cercetător științific superior, manager de program LUMOS, a subliniat că ședința de totalizare a rezultatelor instruirii cadrelor didactice și a reprezentanților instituțiilor beneficiare demonstrează că asigurarea unei educații de calitate tuturor copiilor rămâne a fi obiectivul primordial pentru următorii ani, iar LUMOS va veni în sprijinul autorităților locale, a cadrelor didactice implicate în realizarea acestui angajament.

În aceeași ordine de idei, **Oxana Isac, doctor în sociologie, conf.univ., FISM,** a punctat că beneficiul major al proiectului vizat constă din câteva com-

Vara e în toi. Aici la mare, e aceeași larmă de copii încărcată cu inepuizabila lor energie. Iar noi, cadrele didactice, precum suntem obișnuiți – ne aflăm alături de ei, urmărindu-le isprăvile și veghindu-le sănătatea, motivându-i spre o activitate interesantă, utilă și creativă...

Peisajele admirate prin geamul autocarului au făcut ca această călătorie, care a durat ore bune pentru a străbate cele 750 km – distanță de la Chișinău până la stațiunea balneară Nessebar din Bulgaria, să decurgă într-un mod prielnic pentru copii și însoțitorii lor. Natura Republicii Moldova, a României a favorizat formarea la copii a unei atitudini de respect și admirație pentru mediu, de dorință de a proteja nu numai prin vorbe, dar și prin fapte comorile de neprețuit din jur întru dănuirea noastră pe Pământ.

Fiind în permanență supravegheați și îndrumați de către profesori, învățători, instructori sportivi, copiii înscriși la Tabăra de Matematică „ALTAIR-2016” au șansa de a învăța lucruri noi, de a se autodepăși și de a petrece o vacanță de neuitat. Pe durata sejurului estival, Facebookul, televizorul și calculatorul sunt înlocuite de plimbările colective pe malul Mării Negre, unde soarele strălucește, briza adie, iar apa limpede îmbie la distracție. Drumețiile prin locurile istorice predisun la popasurile cognitive și atât de utile cu genericul „O vacanță în siguranță”, inițiate și animate prin efortul specialiștilor de la Gas Natural Fenosa Moldova, la lecturarea cărții editate cu concursul Reiffasing-Leasing Moldova, din care copiii au posibilitate să descopere po-

„ALTAIR-2016”: distracție la mare și activități intelectuale

vestea zilei și să-și satisfacă pe deplin curiozitatea specifică vârstei.

La 15 iunie curent, în cadrul pitoresc și primitor al Centrului Internațional pentru Copii STAR CLUB 4* din stațiunea balneară Nessebar, Bulgaria, și-a început activitatea Tabăra de Matematică „ALTAIR – 2016”, aflată la cea de-a 169-a (CLXIX-a) ediție. Proiectul educațional „Vreau. Cred. Știu. Pot. Fac. Sunt. EU” al Taberei de Matematică „ALTAIR” pentru copiii aflați în vacanța de vară înseamnă activități în aer liber, pe malul mării, cu efect benefic asupra sănătății lor, importante pentru formarea lor ca personalitate. Tabăra pentru ei prezintă o modalitate de a se forma și în sânul naturii, profitând de mult

soare și mare, de activități intelectuale, cognitive și distractive organizate și adresate copiilor și tinerilor cu vârste cuprinse de la 6/7 și până la 17/18 ani. Specificul activităților constă în dezvoltarea aptitudinilor fizice, dar mai ales a spiritului de echipă, încrederii în forțele proprii, autocunoașterii, spontaneității, prieteniei și fair-play-ului.

Tabăra de Matematică pentru Copiii „ALTAIR-2016” propune copiilor activități cultural-educative și sportive armonios îmbinate cu vizitarea diferitelor obiective turistice din zona or. Nessebar, cu dezvoltarea aptitudinilor de socializare și comunicare. Acestea sunt desfășurate și adaptate vârstei participanților, într-o atmosferă confortabilă, în care copiii descoperă

noi orizonturi și fac primii pași spre cunoașterea mediului, prin jocuri distractive și educative.

Este o metodă excelentă, prin care o echipă de pedagogi s-a gândit să îi țină pe copii, în perioada vacanței de vară, departe de tentațiile gageturilor, astfel combinând armonios frumosul, distracțiile și... matematica. Iar părinții au fost primii care au susținut ideea de a-i implica pe copii în aceste activități.

Copiii care participă la activitățile în aer liber, timp de opt ore pe zi, **mingea, nisipul și comunicarea reală, nu virtuală, cu noii lor prieteni. Astfel, în această scurtă perioadă au fost excluse din viața lor mouse-ul calculatorului, telecomanda și table-**

ta, fiind organizate diverse întreceri sportive – starturi vesele, trenulețul magic, șah, dame, darts, domino, loto etc., concursuri intelectuale, jocuri de echipă, alte activități, cum ar fi cele de creație, în funcție de personalitatea fiecărui copil. La finalul sejurului copiii, doldora de impresii, au ce povesti părinților, buneilor, prietenilor, prezentându-le momentele cele mai interesante, locuri memorabile surprinse de aparatul de fotografiat, fotografiile postate și pe blogul Școlii de Vară „ALTAIR”. Caracterul distractiv și, deopotrivă, cognitiv al activităților încadrate în cotidianul taberei: gimnastica de dimineață, orele de formare în atelierele de matematică, fizică, astronomie, lecturile, activitățile de comunicare, de cunoaștere a naturii, lecțiile de bune maniere, jocurile de echipă, concursurile sportive și de creație, desfășurate fie pe plajă, fie la umbra foisorului cu priveliște spre mare, competițiile intelectuale dotate cu diplome și premii, meditațiile – toate orientate spre dezvoltarea personală a copilului.

...Vacanța continuă. Iar aceasta duce cu gândul la noi activități concepute și organizate pentru copii, pentru dezvoltarea lor fizică și intelectuală, de acumulare a unor experiențe unice, care să le fie de folos în noul an de învățământ...

Ina BOTNARI,
director-interimar,
Centrul Municipal de Excelență,
DGETS Chișinău

Tabăra de odihnă „Cireșarii”. Școală a vieții pentru copii și adulți

Amplasată pe un teren de 13 ha din pădurea adiacentă localității Vadul lui Vodă, tabăra de odihnă „Cireșarii” răsare în fața vizitatorilor pe neprins de veste, asemeni unei insule din basm, unde totul bucură ochiul și sufletul, alimentează cu noi realizări a viselor de vacanță ale copiilor.

În contextul infrastructurii de odihnă estivală a elevilor din municipiul Chișinău, „Cireșarii” ocupă un loc aparte. Deși este una dintre cele mai vechi instituții de acest gen, tabăra își păstrează de-a lungul anilor popularitatea printre familiile cu copii de vârstă școlară, menținându-se în topul preferințelor acestora nu doar în virtutea amplasării pitorești, ci și a condițiilor excelente de cazare, de siguranță maximă a micilor locatari, precum și grație programului bine gândit și dozat astfel, încât aspectele de odihnă și distracție să armonizeze perfect cu cele de întremare și cognitiv-educative.

Având o capacitate de circa 300 de copii pe tură, de ani buni tabăra a devenit totodată și locul de odihnă pentru elevii orfani și copii din familii social vulnerabile, care își fac studiile la Gimnaziul-internat nr. 3. Pentru ei odihna în tabără pe durata întregii va-

canțe este gratuită. În plus, tabăra oferă și bilete de odihnă contra plată, de care pot beneficia elevii din instituțiile școlare amplasate în sectorul Centru al capitalei. De regulă, proporția este de jumătate la jumătate, ceea ce satisface nevoia de diversificare a mediului de relaționare și de comunicare a copiilor din diferite categorii sociale.

Deși, după cum spuneam, tabăra este una dintre cele mai longevive din municipiu, condițiile de cazare sunt aici permanent modernizate, răspunzând celor mai înalte exigențe. Iată ce ne-a relatat în acest context Igor Sandler, directorul Gimnaziului-internat nr. 3, și, concomitent, directorul taberei „Cireșarii”:

– Pregătirile pentru următorul sezon estival încep odată cu finalizarea vacanței. Ne străduim să ameliorăm în fiecare an condițiile de aflare a copiilor în tabără, operând modernizările de rigoare

a spațiilor, asigurând condiții optime și sigure de odihnă. În vara curentă patru dintre cele șapte spații de cazare au fost supuse complet unei euro-reparații. Au fost renovate acoperișurile, dormitoarele, sălile de baie. Am mers pe ideea creșterii gradului de confort. Astăzi punem la dispoziția copiilor camere confortabile cu 2 sau 4 locuri.

Programul de întremare a copiilor nu ar fi complet și eficient fără o alimentație corectă. Furnizorul în persoana ÎM „Piața Centrală” are grijă să asigure calitatea ireproșabilă a produselor livrate, iar angajații blocului alimentar prepară bucate gustoase și sănătoase pentru copii, respectându-se parametrii normativi sanitaro-igienici. Alimentația în tabără se efectuează după principiul bufetului suedez, iar meniul celor cinci mese zilnice este elaborat cu participarea reprezentanților delegați de către inșiși copiii, astfel diminuându-se la maximum cantitățile de resturi menajere. Costul zilnic al alimentației pentru un copil este de 87 de lei, ceea ce permite includerea în meniu a fructelor, legumelor, produselor din carne și pește, a lactatelor și, firește, a dulciurilor preferate de copii.

Programul zilnic la „Cireșarii” nu lasă loc pentru plictiseală, afirmă Victoria Rastroșan, educator superior în tabără și director adjunct pentru educație la Gimnaziul-internat nr. 3:

– Tabăra dispune de un personal pedagogic calificat și instruit, menționează ea. În structura personalului general al taberei – circa 60 de angajați, veriga principală o constituie cei 19 educatori permanenți și câte 4 pe schimb, precum și conducătorii de cercuri, instructorii sportivi – toți cu pregătire pedagogică temeinică. Pe lângă activitățile permanente, de exemplu discotecile din fiecare seară, educatorii pregătesc în comun surpriză a zilei, moment atractiv și în același timp captivant despre care copiii află în ultimul moment. Din seria surprizelor zilnice am putea menționa activități de genul: „Laboratorul Mendeleev”, „Șansa ta”, „Miss și mister tabără”, „Hai să ne cunoaștem”, dar și excursiile cognitive, cum ar fi călătoria cu vaporușul pe Nistru până la Dubăsari, vizitele la aeroportul de la Vadul lui Vodă, unde se practică sportul cu parașuta și deltaplanismul, distracțiile pe plajă etc.

Vizita la tabăra „Cireșarii”, discuțiile cu beneficiarii și personalul ne-a întărit în convingerea că odihna aici contribuie la refacerea forței și a capacităților de asimilare pentru un nou an de studii. Totodată tabăra este și o școală a vieții atât pentru copii, cât și pentru angajați, fiecare având posibilitate nu doar să-și petreacă lunile de vară în mod util și memorabil, ci și să învețe unii de la alții lucruri noi despre relațiile interumane, viața în comunitate și valoarea comunicării vii dintre oameni care nu poate fi înlocuită nici chiar de cele mai performante mijloace tehnice.

***

Până la finele vacanței de vară, în taberele „Cireșarii”, „Alunelul”, „Poienița veselă” din mun. Chișinău se vor odihni/întrema circa 20 mii de elevi, peste 4700 beneficiind de bilete gratuite, costurile reale ale acestora fiind acoperite din bugetul municipal. Din categoria beneficiarilor de odihnă gratuită fac parte elevii din gimnaziile-internat, copiii din familii în dificultate, dar și elevii care au obținut rezultate excelente la învățătură, în sport etc. Pentru organizarea odihnei de vară a elevilor din capitală în anul curent autoritățile municipale au alocat 29 milioane 604 mii lei, mijloace financiare destinate compensării totale sau parțiale a билетelor de odihnă, cât și a costurilor lucrărilor de reparație și de pregătire a taberelor pentru sezonul estival.

Valentina CUJBA,
director adjunct, DGETS Chișinău

Teză semestrială la Biologie, Clasa 10 „B”, profil real

Liceul Teoretic „Ion Creangă”, municipiul Chișinău

Competențe specifice	Subcompetențe	Obiective de evaluare	Item
1. Competența de a utiliza cunoștințe de bază din domeniul biologiei în diverse situații de comunicare.	Descrierea însușirilor generale ale organismelor. I1, I7	Să explice esența noțiunilor asimilație, fotonastii.	Item 1
	Proiectarea acțiunilor de investigație a însușirilor generale ale organismelor. I10	Să explice structura și funcțiile proteinelor într-un tabel.	Item 2
	Identificarea substanțelor organice și anorganice caracteristice celulei. I2, I5	Să enumere funcțiile plastidelor.	Item 3
	Diferențierea funcțiilor principale ale organelor celulare. I3, I6	Să elaboreze un eseu structurat la tema: „Metabolismul plastic la autotrofi”.	Item 4
2. Competența de a investiga procese biologice cu ajutorul aparatelor și ustensilelor de laborator.	Compararea structurii diferitor tipuri de celule I4	Să determine particularitățile structurale și funcționale ale substanțelor organice ale celulei.	Item 5
	Argumentarea semnificației vitale a substanțelor anorganice și organice pentru organism. I8, I9	Să compare celula vegetală și animală în baza criteriilor elaborate personal.	Item 6
3. Competența de a aplica tehnici ineractive de interpretare și comunicare a informației referitoare la organisme, procese și fenomene biologice și corelare dintre ele.		Să clasifice termenii despre structura și funcțiile țesuturilor.	Item 7
		Să identifice criteriul de clasificare a diferitor grupe de organisme.	Item 8
		Să calculeze cantitatea nucleotidelor de pe fragmentul de ADN.	Item 9
		Să propună un algoritm de investigare a fotosintezei.	Item 10

Matricea de specificații

Domenii de conținut	Niveluri cognitive	Cunoaștere Înțelegere	Aplicare	Întegrare, Rezolvare de probleme	Total (%)
Însușirile generale ale organismelor. 10 ore		It. 1 10%	It. 4 10%	It. 8, It. 10 20%	40%
Organizarea celulară a organismelor. 14 ore		It. 2, It. 3 20%	It. 5, It. 6, It. 7 30%	It. 9 10%	60%
Total (%)		30%	40%	30%	100%

Barem de corectare

Nr. Item	Răspuns, etape de evaluare	Punctaj acordat
1.	Pentru fiecare definiție corectă se acordă - câte 1 p. Pentru fiecare exemplu - câte 1 p.	6 p.
2.	Pentru scrierea corectă a monomerului - 1 p. Pentru fiecare nivel de organizare se acordă - câte 1 p. Pentru fiecare funcție scrisă corect - câte 1 p.	8 p.
3.	Pentru descrierea corectă a structurii plastidelor se acordă - 4 p. Pentru tipul plastidelor și funcția plastidelor - câte 1 p. Pentru fiecare component scris - câte 1 p. Pentru fiecare funcție scrisă - câte 1 p.	13 p.
4.	Pentru definiția corectă a noțiunii propusă în eseu - 3 p. Pentru descrierea fazelor procesului metabolismului - 3 p. Pentru scrierea corectă a rolului procesului - 3 p.	9 p.
5.	Pentru încercuirea corectă a răspunsului - câte 1 p. Pentru scriere corectă a enunțului - câte 1 p.	6 p.
6.	Pentru fiecare asemănare corectă - câte 1 p. Pentru criteriul de deosebire corect - câte 1 p. Pentru fiecare deosebire corectă scrisă - câte 1 p.	9 p.
7.	Pentru triada scrisă corect și în consecutivitate - câte 1 p.	3 p.
8.	Pentru sublinierea termenului care nu se încadrează în grupul tematic - 1 p. Pentru explicarea corectă - 1 p. Pentru explicarea termenilor rămași - 1 p.	3 p.
9.	Pentru calcule - 3 p. Pentru răspuns - 2 p.	5 p.
10.	Pentru propunerea algoritmului - câte 1 p. Pentru argumentare - câte 1 p.	6 p.

Barem de notare:

Nota	Punctaj acumulat
10	67-68
9	62-66
8	54-61
7	42-53
6	32-41
5	20-31
4	13-19
3	6-12
2	3-5
1	0-2

Varianta 1

1. Explica în spațiul rezervat esența noțiunilor. Scrie câte un exemplu pentru fiecare termen: Scor: L 0 1 2 3 4 5 6

- a. Asimilație _____
ex. _____
b. Fotonastii _____
ex. _____

2. Completează tabelul cu informația despre Structura proteinelor: Scor: L 0 1 2 3 4 5 6 7 8

Caracteristici	Structura și funcțiile proteinelor
Monomerii.	
Nivelurile de organizare a proteinelor	A. B. C. D.
Funcțiile	A. B. C.

3. Completează spațiile libere cu informația despre structura și funcțiile plastidelor. Scor: L 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

A. Descrie în 5 propoziții structura plastidelor

* Elevii descriu structura plastidelor în spațiul rezervat.

B. Scrie în spațiul rezervat tipurile de plastide și indică criteriul de clasificare.

Tipuri: _____

Criteriu de clasificare: _____

C. Scrie în spațiul rezervat cele 5 componente ale matricei plastidelor:

a. _____ b. _____ c. _____ d. _____ e. _____

D. Scrie 2 funcții ale plastidelor:

a. _____ b. _____

4. Scrie un eseu structurat la tema: „Metabolismul plastic la autotrofi” după următorul algoritm: Scor: L 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9

a. Definiție. b. Faza de lumină și faza de întuneric (Condiții de desfășurare și produsele formate). c. Importanța metabolismului plastic la autotrofi.

a. _____ b. _____ c. _____

* Elevii scriu eseu în spațiul rezervat.

5. Citind afirmațiile de mai jos, încercuiește litera „A” dacă afirmația este adevărată și „F”, dacă e falsă. Dacă ai încercuit „F”, scrie în spațiile rezervate afirmația corectă, substituind cuvintele evidențiate. Scor: L 0 1 2 3 4 5 6

A F P, Mg intră în compoziția chimică a celulei, fiind incluse în grupa macroelementelor.

A F Structura primară a proteinelor este menținută de legătura peptidică.

A F Nucleotidele ADN-ului sunt formate din: bază azotată, radical al acidului fosforic și riboză.

6. Compară Celula vegetală și animală, scriind 3 asemănări și 3 deosebiri după criterii. Scor: L 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9

Asemănări:

1. _____

Deosebiri:

Celula vegetală	Criterii de deosebire	Celula animală
1.	1.	1.

7. Formează triade referitor la caracteristicile țesuturilor vegetale, respectând consecutivitatea: Scor: L 0 1 2 3

Tipul țesutului - localizarea - funcțiile țesutului.

Țesut protector, fotosinteza, circulația sevei brute, țesut fundamental, organele verzi, protecție, suprafața frunzelor, tulpină, țesut conducător.

1. _____ 2. _____ 3. _____

8. Subliniază noțiunea care NU se încadrează în grupul tematic. Argumentează printr-o frază decizia selectării termenului subliniat (a) și decizia asocierii termenilor biologici rămași (b). Scor: L 0 1 2 3

Porumb Grâu Fasole Morcov

a. _____ b. _____

9. Rezolvă problema: Scor: L 0 1 2 3 4 5

În baza complementarității moleculei de ADN (A-T, C-G) calculează cantitatea de citozină, guanină și timină de pe un segment de ADN, dacă se știe că acesta conține 35% de adenină.

Rezolvare:

* Elevii rezolvă problema, efectuând calcule în spațiul rezervat.

Răspuns: Citozină - Guanină - Timină -

10. Propune un algoritm de studiu a fotosintezei. (Nu mai puțin de 3). Argumentează fiecare dintre aceste idei. Scor: L 0 1 2 3 4 5 6

1. _____ 2. _____ 3. _____

Ala PULBERE,

profesoară de biologie, grad didactic unu,
Liceul Teoretic „Ion Creangă”, mun. Chișinău

LANSARE DE CARTE

Itinerare esențiale sau idealuri de viitor

Două eleve (una în rol de mamă, alta în rol de copilă) intră în bibliotecă. Fetița roagă pe maica-sa să-i caute o carte deosebită.

Mama îi propune cartea „Itinerare esențiale” scrisă de Valentina Moșneaga-Mitrofan.

Pe ecran (la monitor) apar imagini cu scriitoarea, satul ei de baștină, școala unde și-a făcut studiile, alte momente caracteristice despre autoare. Câțiva elevi recită poezia „Eu, suflut în continuă căutare”.

Urmează poezia-dedicație.

Dumnezeu din cer trimise nouă celor muritori/O desăvârșită floare într-un sat numit Bujor./Floarea-și răspânda lumina în sătucul întristat/ Reînsuflându-și graiul ce de toți fură uitat./Dar pentru ca să înflorească a lăsat pământul său./Desfăcându-și larg corola în orașul Chișinău. / A umblat din carte-n carte culegând nectarul lor/Ca apoi să îl împartă unor mai micuțe flori./Și corola ei cea plină de virtuți și de valori/A vrăjit pe fiecare ,ne-a atins de-atâtea ori./Și aceste neuitate Itinerare esențiale/Ne-au făcut să recunoaștem că pe-a vieții lungă cale/ Nu valuta, și nu haina, și nu nobilul genom./Ci valorile-s acelea ce ne definesc ca om./Ea simțindu-se chemată de-al poeziei glas/A trăit cu drag viața culegând-o pas cu pas/Într-un cânt ce să trezească gânditorul din profet/Fiindcă numai ea o poate,- Valentina Moșneaga-Mitrofan./

Urmează poeziile „Măicuța mea blândă” și „Inimă de tată”.

Un elev: – Numele tău, Patrie, cu drag îl rostesc./Vatră strămoșească, ce mult te iubesc!/ În Moldova m-am născut și am crescut/Și un nume tot aici, în țară mea, mi-am făcut!/ Urmează piesa „Satele Moldovei”

Un alt elev: – O-ntrebați cândva pe mama „de au visele culoare”/ Mama mi-a răspuns că-i negru când e vorba de coșmare/Sau mai poate fi și galben, sau albastru cum e cerul,/ Când visezi cu-n scop anume visu-i alb ca adevărul./

Un elev: – Dar visele doamnei autoare cum sunt?

Alt elev: – Sunt colorate, diferite, dar uneori mai sunt și ciudate.

Urmează poezia „Visul ciudat”.

Un elev: – A-i putea a-mi spune, soro, a succesului culoare?/Mie-mi pare că e galben-galben cum e mândrul Soare./A păși pe drumul vieții e un anevoios proces/Numai prin curaj și muncă poți pretinde la succes/. Acesta ar fi mesajul dnei Valentina Moșneaga-Mitrofan. Urmează poezia „Succes”.

Un elev: – Vom afla oare vreun la-cât ce s-așteaptă descuiat?/Oare poate fi misterul înțeles sau descifrat?/Oare poate adevărul să ajungă ascultat./De un om în căutare cu un suflet luminat?

Alt elev: – Aceste întrebări o frământă și pe autoare care astăzi, prin intermediul cărții sale, este oaspetele nostru drag.

Urmează poezia „Misterul”.

Un elev: – Oare ce e-nțelepciunea, din Eden infamul măr?/ Sau plăcerea de-a cunoaște ce înseamnă adevăr?/Sau e-o binecuvântare ce ne-a dat-o Dumnezeu?/Sau e lupta de a crede într-o inimă de-ateu?/

Alt elev: – Nu, înțelepciunea-nseamnă să-ndrăznești și să găsești/ Ceea ce acumulează toată viața cât trăiești.

Urmează poezia „Înțelepciune și vanitate”

Un elev: – Deseori ne întrebăm/ Și totuși există iubire,/Și totuși există blestem,/Dau lumii, dau lumii de știre/ Iubesc, am curaj și mă tem... (Adrian

Păunescu). Autoarei nu îi este frică să cânte iubirea prin dulceața cuvintelor.

Urmează piesa „De dragoste”

Un elev: – Ca să te simți pe lume om fericit,/De tine însuți e bine să fii mulțumit,/Să te bucuri întotdeauna de ce ai,/De norocul tău și de al tău trai!/
În cadrul lecției Fericirii, elevii ajung la concluzia că fericirea își are tainicul cuibșor în inimile noastre, în cuvânt și-n poezie.

Urmează poeziile „Geniu între genii”, „Poetul luminii”, „De vorbă cu poetul”, „Puiul de căprior”, „Metaforă a limbii românești”, „Cămăși mai vechi, mai noi”...

Elevul-profesor încheie lecția cu o concluzie: Fericirea nu are nevoie de unele percepțe. Adresându-le celor prezenți un simplu îndemn: Trăiți din plin orice clipă de fericire! Urmați

calea gândului ce duce spre fericire... /„Iată de ce nu strică lecția fericirii de învățat/ Așa vom ști cu toții ce-i fericirea cu adevărat!”/

Poezia poetei Valentina Moșneaga-Mitrofan, este însăși viața plină de multe întrebări și foarte puține răspunsuri, cu veșnicile căutări, trăiri, emoții, sentimente. Cuvintele autoarei încurajează, alină, dau rod dorului, susțin, avertizează, suspină și uneori plâng de bucurie. Toate la un loc dau frumusețe și valoare vieții.

Aurelia CEAICOVSCHI,
profesoară

de limba și literatura română,
grad didactic II,
Liceul Teoretic „George Meniuc”,
mun. Chișinău

Aviz

Direcția generală educație, tineret și sport a Consiliului municipal Chișinău anunță concurs pentru ocuparea funcției de director în următoarele instituții de învățământ general:

- Centrul Educației Estetice „Lăstărel”, sect. Buiucani;
- Stația Orășenească a Tinerilor Turisti;
- Centrul Orășenesc de Creație Tehnică a Elevilor;
- Centrul de activitate extrașcolară „Curcubeul”;
- Centrul de creație tehnică a copiilor, sect. Râșcani;
- Centrul de creație a copiilor „Floarea soarelui”, sect. Centru;
- Centrul municipal de instruire pentru copii și adolescenți care necesită condiții speciale de educație;
- Bazinul de înot, sect. Botanica;
- Școala sportivă nr. 13;
- Școala sportivă specializată pentru copii și juniori de haltere (haltere, iahting);
- Școala sportivă specializată pentru copii și tineret a rezervelor olimpice de polo pe apă „Delfin”;
- Școala sportivă pentru copii și juniori nr. 12;
- Centrul de Creație Tehnică a Copiilor „Politehnic”, sect. Centru;
- Centrul de Creație a Copiilor „Ghiocel”, sect. Ciocana;
- Centrul Orășenesc al Tinerilor Naturaliști;
- Centrul de Creație a Copiilor „Luceafărul”, sect. Botanica;
- Instituția Publică Liceul Teoretic „Hyperion”;
- Liceul Teoretic cu Profil de Arte „Ion și Doina Aldea Teodorovici”;
- Liceul Teoretic „Mihail Kogălniceanu”;
- Creșa-grădiniță nr. 89, 54, 118;
- Școala specială nr. 81;
- Școala auxiliară nr. 7;
- Școala primară nr. 19;
- Gimnaziul nr. 7.

Informații suplimentare referitoare la concurs pe pagina web a instituției: chisinauedu.md/concurs la funcția de director.

Colegiul de Ecologie din Chișinău

Anunță concurs pentru ocuparea funcțiilor de:

- Director-adjunct în probleme de gospodărie
- Șef secție în gospodăria didactică „Todirești”

La concurs pot participa cetățeni ai Republicii Moldova, cu studii superioare, care au desfășurat activitatea în domeniul gospodărie.

Condiții:

- Experiență profesională cel puțin 3 ani.
- Competențe specifice funcției:
- Cunoașterea legislației RM;
- Cunoașterea limbii de stat și rusă, a limbilor de circulație internațională constituie un avantaj;
- Capacitatea de operare la calculator: Word, Excel, Internet, Softcontabil, Programul 1C.

Candidații pentru ocuparea funcțiilor vacante vor prezenta în termen de 30 de zile calendaristice fie personal sau prin intermediul poștei electronice următoarele acte:

- Cererea de participare la concurs
- Copia actului de identitate
- Copia actelor de studii
- Copia carnetului de muncă
- Curriculum Vitae (Euro-Pass)
- Certificat medical
- Cazierul judiciar sau declarația pe propria răspundere.
- Lista actelor depuse cu numerotarea fiecărei file.
- Se pot anexa și alte acte ce sunt considerate relevante.

Persoanele interesate pot expedia CV-ul cu fotografie la adresa:

E-mail: colecol@rambler.ru
sau pe tel./fax: 022 55-52-61.

Data limită de depunere a dosarelor este 15 august 2016.

Univers Pedagogic pro

INSTITUTUL DE ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI

Chișinău, MD 2059, str. Doina, nr. 104, et 4, biroul 411

Telefon: (022) 40 07 17.

E-mail: ziar_upp@yahoo.com ■ ziar-upp@rambler.ru

Tipar: Tipografia „Prag-3”. Comanda Nr. 456.

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

- REDACTOR-ȘEF** ▶ Vlad Ciobanu, master în management educațional
- REPORTERI** ▶ Natalia Pîslaru, Anatol Raileanu
- CORECTOR** ▶ Elvira Țăganaș-Pântea
- MACHETATOR** ▶ Igor Condrea

Redacția nu corespundează cu autorii, nu recenzează și nu restituie materialele necomandate.

Preluarea articolelor și pozelor este posibilă doar cu acordul prealabil al redacției.

INDICE DE ABONARE LA:

„Poșta Moldovei” – PM21741
„Deleu-Delev”: mesageria.md